

NORDISKA RÅDETS BÖRJAN

Av professor NILS HERLITZ

DEN som länge haft kontakt med nordiskt samarbete har under årens lopp sett många uppslag till dess bevästande framkastas, fångsla sinnena och väcka stora förhoppningar för att sedan skrinläggas. Han blir benägen för skepsis.

Men då man sommaren 1951 ställdes inför den danska idén om ett i fria former verksamt nordiskt parlamentariskt samarbetsorgan, kunde man inte undgå att gripas av den. Det var ett uppslag som med sin nyktra och realistiska målsättning hade utsikter att vinna gehör. Att i en praktisk form föra det ut i livet var en uppgift som icke fick försummas.

Det är i en dynamisk tid en uppgift att skapa de nya former för statslivet som förändrade förhållanden och nya behov kräva. Ofta har denna sats studsat tillbaka mot tröghet och bristande fantasi; att själva fasthållandet vid en ordning, som byggts upp under helt andra förutsättningar, i själva verket medför en ännu mer djupgående omvandling av statslivet har man medvetet eller omedvetet blundat för. Men här tog nu en aktuell konstruktiv uppgift konkret gestalt.

Det är sant, att denna uppgift icke låg på internt konstitutionellt plan; den hade internationella aspekter. Men att finna nya former för folkens sammanlevnad, också det är i vår tid en angelägen uppgift. För femtio år sedan ställde Hjärne frågan om varthän nationalismen månne föra världen. Vi ha fått uppleva den i de moderna välfärds- och regleringsstaternas form. De ha åstadkommit mycket gott, men i sin omvårdnad om de egna folken ha de tillika spärrat gränserna mellan dem, skärpt åtskillnaderna, mer och mer format människorna efter varje stats sinne. Ingen kan starkare förnimma detta än den som har att syssla med den offentliga rätten; denna rätt, som för nutidens människor betyder mer än något annat, är tillika den mest nationella. Den nationella själv-tillräckligheten gör omsorgen om folkens gemenskap till en allt

vanskeligare, men på samma gång allt mera brännande angelägen uppgift.

Det första steget utom våra gränser leder emellertid till Norden. Sedan några årtionden blommar också nordiskt samarbete inom det enskilda livets olika kretsar. Men trögt och dröjande ha regeringar och myndigheter följt detta samarbete i spåren. Det är en uppgift att fylla ut denna lucka med ett vidgat samarbete mellan staterna. Just den utveckling, som i så hög grad förstatligat det enskilda levernet, gör en sådan uppgift ofrånkomlig. Vi hava i detta hänseende upplevat bittra besvikelser. Omständigheterna ha satt gränser för samarbetet just där det bäst behövdes. Detta kunde leda till misströstan. Men på lång sikt måste det vara riktigast att icke rygga tillbaka för de mera begränsade uppgifter som möta i detta nu.

Ny är tanken att på ett regelmässigt och varaktigt sätt taga parlamentariska krafter i anspråk vid regeringarnas sida. Den skall ses mot bakgrunden av inhemska problemställningar. Det är svårt att bedöma, i vilken riktning vårt författningssystem kan komma att utvecklas; vem skulle våga uttala sig om vad man kan hoppas eller tro! Men under alla omständigheter är det en uppgift att, så långt det är möjligt, vidmakthålla de i vår författningshistoria djupt grundade tankarna om allmänt samråd i allmänna angelägenheter och om en sund jämvikt i statsstyrelsen. Det betyder i våra dagar, att riksdagen — minoritet såväl som majoritet — skall vara ett levande, aktivt inslag i författningssystemet.

Den nya tanken var nu den, att parlamentariska krafter, traditionellt verksamma inom nationell ram, skulle ställas inför Nordens problem. Det är lätt att förstå, att man, särskilt i Norge, reagerat mot denna tanke, som öppnar så helt nya perspektiv. Men är det icke, i en situation där det kräves samverkan i vidare kretsar än förr, naturligt att pröva, vad parlamentariska arbetsformer och parlamentariska insatser här förmå? Är det icke, djupare sett, i själva verket en livsfråga för folkstyrelsen, huruvida den kan bemästra sådana uppgifter — liksom en gång folkstyrelsen i vårt land fått ta steget från de lokala menigheternas angelägenheter till rikets? Jag upprepar på denna punkt: ännu är ej tiden inne att tro och hoppas. Den som sett de många hindren i vårt författningssystem för aktiva insatser från riksdagens sida, kan icke känna sig säker på vad parlamentariska insatser kunna komma att betyda på det vidare plan, där utom dessa hinder även andra måste möta. Men han behöver ej tveka att säga: vi stå inför en stor upp-

gift; låt oss göra allt för att lösa den. Säkert är också att om vi lyckas, det nordiska samarbetet kan få en mycket fastare förankring i folkrepresentationer och folk än eljest vore möjligt.

Detta om bakgrunden. Huruledes med sådana utgångspunkter planen för Nordiska rådet formades ut och omsider godtogs i Danmark, Island, Norge och Sverige skall jag här ej dröja vid.¹ Icke heller behöver jag om Finlands beslut att stanna utanför tillägga något till vad som vid rådets första sammanträde sades från svensk sida: »vi ägna i denna stund åt Finland en tanke som ej behöver klädas i ord».

Däremot bör något sägas om själva grundtankarna i rådets konstruktion.

Rådet har intet gemensamt med sådana unionsparlament o. d., som figurerat i varjehanda planer om en nordisk förbundsstat eller tullunion. Det har icke utrustats med ett uns av maktbefogenheter, det är blott ett forum för »samråd», där man ej kan komma längre än till att avgiva »rekommendationer» till regeringarna. Rådet är icke organ för en enhet, endast ett redskap för åstadkommande av enighet mellan helt fria stater. För detta ändamål tager det emellertid i anspråk den integrerande kraft som nutida partiväsen utgöra. Tanken är, att dess medlemmar skola vara i anda och sanning representativa för dem som valt dem. I den mån de icke på förhand, genom samråd eller annorledes, veta besked om — eller kunna bedöma — hur deras meningsfränder där hemma tänka, skola de ha en auktoritet eller en förmåga att övertyga, som gör att man i regel kan hoppas på den anslutning som behöves, när det gäller att gå från ord till handling.

Det finnes ingen föreskrift om att frågor av visst slag *skola* behandlas i rådet. Ingenting hindrar att regeringarna — även i frågor som i sinom tid skola föreläggas folkrepresentationerna — gå rådet förbi; man måste tvärtom räkna med att så ej sällan kommer att ske. Å andra sidan äro inga frågor tabu för rådet. Tanken går i detta sammanhang till försvars- och utrikespolitik. Stadgan lägger icke hinder i vägen för att sådana frågor upptagas; en annan sak är, att man under nuvarande förhållanden ej har att räkna med initiativ i sådan riktning.

Men en begränsning uppställer stadgan, och den är av fundamental betydelse. Rådet har ej att upptaga andra frågor än sådana, »i vilka gemensamma åtgärder ifrågakomma». Det blir ej tal om att utbyta tankar och erfarenheter i frågor av gemensamt intresse,

¹ Se härom i Statsvetenskaplig Tidskrift 1953 s. 1 ff.

när det ändå på förhand är klart att varje land skall handla helt oberoende av de andra. Och rådet bör ej heller öda sin kraft på dimmiga framtidsönskemål; det skall i allt sitt arbete taga sikte på sådant som det förväntas att regeringarna och eventuellt folkrepresentationerna omedelbart skola taga befattning med. Om en betydande tankeoreda vittnar talet att rådet ej blir annat än en »diskussionsklubb»; vill man ge det en sådan etikett, får den också klistras på det riksdagsutskott som diskuterar ett utlåtande till kamrarna eller på kamrarna då de diskutera en skrivelse till regeringen. Lika väl som de skall rådet vara ett led i det praktiska lagstiftnings- och förvaltningsarbetet.

Det har lagts stor vikt vid att rådets medlemmar icke skola tvingas att taga ståndpunkt utan att ha kunnat på allvar tränga in i frågorna; det är ju också förutsättningen för att de skola känna ett verkligt ansvar för rådets rekommendationer. Många-handa former av resolutionsmakeri utan sådant underlag ha stått som varnande exempel. Därför höra reglerna om att förslag skola ingivas och utsändas i god tid till stadgans fundamentala bestämmelser. De skola säkerställa möjligheten att före sessionerna studera sakerna, inhämta informationer från och rådgöra med sakkunniga och andra, göra sig underrättad om politiska meningsfränders synpunkter osv. Också rådets arbetsformer har man sökt gestalta så att de främja ett verkligt inträngande i frågorna och ett effektivt utbyte av meningar och informationer. Särskilt har man lagt vikt vid att frågorna beredas i utskott.

För den som redan ett och ett halvt år sysselsatt sig med maskineriets konstruktion och som gjort sig ganska klara föreställningar om hur det borde fungera, var det en spännande upplevelse att delta i den första sessionen i Köpenhamn den 13—21 febr. 1953. Ty han visste blott alltför väl, att det inte var fråga blott om ett maskineri verksamt efter mekaniska lagar. Han visste att man aldrig blåser in den levande andan i en institution genom att skapa dess yttre former. Nu kommo från skilda håll parlamentariker med mycket växlande synpunkter, både på politiska angelägenheter i allmänhet och på rådets funktioner i synnerhet. Vad månne bliva av deras möte?

Enklast är att redovisa erfarenheterna beträffande själva arbetsformerna. I ett hänseende gick det icke efter beräkning. Föret var trögt i portgången beträffande arbetsmaterialet. Särskilt i följd av osäkerhet i varjehanda formella frågor — som det är över-

flödigt att här redovisa — nådde oss de tryckta handlingarna alldeles för sent.

Vad själva förhandlingarnas anordning angår, stod man inför den intressanta uppgiften att finna former, som alla, trots mycket växlande parlamentariska arbetsvanor, kunde finna sig till rätta med. För danskarna betyder nog t. ex. vad Grundtvig kallar »det levande ord» mer än för oss svenskar, vana att bygga på tryckta handlingar. Svenskar och norrmän lägga större vikt än danskarna vid utskottsbehandling osv. Men alla voro, tror jag, i stort sett tillfreds med de kompromisslinjer som formats.

Efter en första behandling, som mot danska vanor men i överensstämmelse med norska och svenska, i regel blev rent formell, men i vissa fall gav tillfälle till uttalanden av stor betydelse för den fortsatta behandlingen, skickades alla ärenden till de fyra utskott, på vilka rådsmedlemmarna fördelats. I utskotten blev under tre dagar (en tid som nog framdeles kommer att visa sig alltför kort) det viktigaste arbetet utfört. Från det utskott jag tillhörde har jag personlig erfarenhet av hur nyttig den intima och oförbehållsamma konfrontationen av olika meningar var. I utskottsarbetet deltog också flera regeringsrepresentanter; de äro enligt stadgan medlemmar av rådet utan rösträtt. Man kan nog säga att de i denna förtroliga form gjorde sina största insatser.

På grundval av utskottsbetänkanden (som trots den knappa tiden hunno tryckas) vidtog den slutliga plenarbehandlingen som sträckte sig över tre dagar. Så summariska som utskottsbetänkandena voro, är det naturligt att utskottens resultat, efter danskt och norskt mönster, muntligen presenterades av rapportörer som utskotten utsett. Debatterna blevo rätt livliga; det är karakteristiskt att av de 53 valda medlemmarna sammanlagt några och fyrtio deltog i dem. Någon gång kunde man, trots den enighet beträffande resultaten som i allmänhet rådde, ha önskat en ännu frikostigare presentation av olika synpunkter och fakta — både till fromma för ärendenas fortsatta behandling och för att offentligheten skulle få en mera allsidig och mera stimulerande bild av de problem som sysselsatte rådet. Den i riksdagen ofta naturliga maximen att tiga när alla äro ense är ej utan vidare tillämplig på Nordiska rådet.

Man hade en stark känsla av att arbetssättet väl uppfyllde en förväntan som — alldeles oavsett arbetsresultaten — särskilt knutits till begynnelseerna av rådets verksamhet: det skapade på ett naturligt sätt den personliga kontakt som är en förutsättning för

ett framtida effektivt arbete. Må denna reflexion ej förväxlas med vad som så ofta sägs med tvivelaktigt berättigande om internationella kongresser som varit utan resultat: den personliga kontakt som vanns var ändå av stort värde! Vad som vanns var en kontakt av särskild valör: gemenskap vunnen i arbetet på gemensamma konkreta uppgifter. Man tyckte sig under de korta dagarna i Köpenhamn se en tanke, som varit väsentlig under förarbetena, närma sig sitt förverkligande: »inom en krets personer som varaktigt ägna sin uppmärksamhet åt de nordiska problemen och vänja sig att hålla de politiska frågornas nordiska aspekter för ögonen bör man kunna räkna på en skarpare blick för dessa problem, ett fastare grepp om dem, en större säkerhet i deras bedömande och därmed också ökad möjlighet att övervinna svårigheter och motsättningar».

De ärenden, som förelågo, utgjordes i första hand av förslag som enligt stadgan väckts från regeringshåll och av enskilda rådsmedlemmar. Därjämte förelågo redogörelser från ett stort antal fasta nordiska samarbetsorgan (framför allt dem som verka på lagstiftningens, kulturpolitikens, socialpolitikens och den ekonomiska politikens områden), ur vilka utskotten kunde hämta uppslag till rekommendationer. Det blev kanske icke något riktigt rationellt urval av det som just nu framför annat borde påkalla rådets intresse. Vad särskilt de enskilda rådsmedlemmarnas förslag angår, framgingo de helt enkelt ur vad som fallit var och en av dem in och av deras större eller mindre företagsamhet; typiskt är att de alla kommo från Sverige, där enskilda riksdagsmäns motionerande spelar en särskilt stor roll. Tyckte man sålunda att urvalet var en smula slumpartat, oöverlagt, kom man lätt till tanken att den första sessionen borde regisserats bättre, genom ett rationellt urval av lämpliga frågor, i vilka goda resultat kunde påräknas. Jag är glad att ingen sådan regi etablerats; rådets uppgift är icke att sätta färdigställda fjädrar i hatten. Utan någon regi kan man till nästa gång räkna på att ur de olika delegationernas orienteringar och samråd ett säkrare urval skall vinnas.

Bland de frågor, som nu i den ena eller andra formen förelades rådet, fanns det stora och små om vartannat. Det fanns också viktiga och oviktiga; till de senare räknar jag bl. a. några som endast gällde sympatyttringar för ett arbete som redan utan rådets insats befann sig i goda gängor.

Endast i några fall fick rådet ta ståndpunkt till frågor om att omedelbart föra bestämt preciserade föranstaltningar av olika slag

ut i livet (jag tänker särskilt på dess uttalanden rörande de förslag, som senast framlagts av kommittén för friare samfärdsel, och rörande omläggning av kulturkommissionens arbete). I regel stannade rådet vid mindre preciserade ståndpunktstaganden, och i de flesta fall kunde det — det är ett naturligt uttryck för försiktighet i begynnelsen — inte göra mer än att, så som vi äro vana i riksdagen, begära utredningar av regeringarna. Men väl besinnade rådet den grundläggande principen att icke uttala sig om vaga framtidsönskemål. Öresundsförbindelsen ligger i ett avlägset fjärran. Men att förberedelsevis undersöka förutsättningarna för dess etablerande är en aktuell angelägenhet i detta nu.

Sådana ärendena nu voro, behövde de i allmänhet icke väcka allvarliga kontroverser; det var i regel varken nationella eller politiska motsättningar eller tekniska eller administrativa svårigheter som ställdes på sin spets. För min del har jag räknat med att rådet på allvar ställes på prov, först då det gäller att fatta dylika problem i skarpt ögonsikte och se till, om parlamentariskt samråd kan övervinna dem. Men rådet ställdes ej inför några verkligt svåra prov av detta slag, då det första gången sammanträdde.

Detta skall man minnas, om man ställer frågan om de motsättningar som røjde sig inom kretsen av rådsmedlemmar. Naturligtvis finnas sådana; eljest vore ej rådet vad det skall vara. Framdeles komma de också förvisso att spela en stor roll. Endast om olika åskådningar och intressen få allvarligt bryta sig mot varandra kunna betydelsefulla resultat förväntas.

Till en början: vi representerade olika partier. Och det är självklart, att då rådet ställes inför frågor, där olika politiska åskådningar spela in, dessa måste vålla meningsskiljaktigheter; rådets arbete blir eljest ej ärligt och realistiskt. Det ligger intet osunt däri att i en given situation t. ex. högerrepresentanterna i de olika länderna samla sig på en linje. Att de hålla kontakt med varandra är i mina ögon naturligt. I år framträdde politiska motsättningar blott i en — efter mitt sätt att se — obetydlig fråga. Där blev det en fäktning i former som knappast skilde sig från den inhemska politikens. Det fanns nog de som beklagade detta störande inslag. Jag hälsade debatten som ett värdefullt prejudikat på att de politiska motsättningarna ej äro bannlysta.

Vi representerade också olika nationella intressen; det är ju rådets uppgift. Från norskt håll har den meningen uttalats, att rådets arbete, fastän stadgan låta medlemmarna rösta individuellt,

i själva verket måste få karaktären av förhandlingar mellan enhetligt uppträdande nationella delegationer, alldeles som t. ex. i Förenta Nationerna. Naturligtvis kan läget mången gång bli sådant; det måste ofta nog bli en fundamental uppgift för rådet att, nationsvis grupperat, ta itu med nationella motsättningar och söka övervinna dem. Men detta skall icke vara den anda som alltigenom behärskar rådets arbete. Jag har redan pekat på att, när läget det kräver, andra fronter måste formos. Vid det första mötet voro frågorna på det hela taget så beskaffade att de nationella motsättningarna föga kommo till synes (om än ingen kunde miss-taga sig på vad de betyda t. ex. i frågor om ekonomiskt samarbete). Att de nationella delegationerna sammanträdde för samråd och informationer är naturligt; svenskarna möttes dagligen. Men där var aldrig fråga om några samfälliga ståndpunktstaganden.

Förhållandet mellan regeringsrepresentanterna och de valda ombuden rymmer naturligen också problem. Från regeringsrepresentanters sida yppades — dock ej så att någon enhetlig front bildades — vissa farhågor för en äventyrlig expansion av rådets verksamhet. Man skymtade sålunda misstankar att rådet alltför mycket skulle gripa in i de permanenta samarbetsorganens verksamhet. Det opponerades mot tanken att rådet självt skulle taga utredningsuppgifter om händer. Man anade å andra sidan oro för att rådet skulle belasta regeringarna med alltför många initiativ. Vilken roll spelade regeringsrepresentanterna? Det är självklart att man, så långt det lät sig göra, utnyttjade den möjlighet till kontakt och information som deras deltagande — mot vad fallet är i Europarådets församling — erbjuder. Och utan tvivel ha deras ord ofta vägt tungt; därom har jag erfarenheter från arbetet i det juridiska utskottet, där tre justitieministrar spelade en aktiv roll. Men situationen har missförståtts då det i engelsk press sagts, att parlamentarikerna gingo i regeringarnas ledband. Den danska minoritetsregeringen har som bekant icke en ställning som möjliggör en dylik ledning. Vad den svenska angår, har jag ingen erfarenhet av att den tryckt sin vilja på en motspänstig delegation. Och den norska delegationens ordförande uttalade rent principiellt, att en delegation bör taga sin ståndpunkt utan att göra sig underlåttad om regeringens.

Det fanns naturligtvis för det fjärde den obestämbara men lika fullt påtagliga motsättningen mellan aktivitet och passivitet.

För det första så till vida att förvisso icke alla voro lika villiga att med rådet som redskap engagera sina länder i nordiskt sam-

arbete. Sex av de norska medlemmarna hade motsatt sig Norges anslutning till rådet. Men dessa divergenser kommo mera fram i allmänna principdeklarationer än vid de konkreta frågornas behandlingar. Annorlunda blir det utan tvivel när rådet ställes inför ömtåligare frågor än i år.

Starkare framträdde en annan aspekt av frågan om aktivitet och passivitet. Det hör till det parlamentariska livets erfarenheter, att kraven på underlag för de beslut man är med om att fatta ställas olika högt, av olika människor, i olika situationer. Det må tillåtas en av dem, som kanske räknats bland de mest aktivt sinnade, att uttala att han i detta hänseende varit inriktad på stor försiktighet. Jag hade tänkt mig — det är redan förut antytt — att taga positiv ståndpunkt till förelagda frågor endast då jag verkligen vunnit en bestämd uppfattning och kände mig övertygad om genomförbarheten av vad jag tillrådde. Jag föreställde mig också att en sådan inställning skulle vara rätt allmän bland realistiska parlamentarer. I själva verket var stämningen en annan, viljan att vid den första sessionen komma till positiva resultat allmän och påtaglig. Det var inte krank eftertänksamhet, snarare frisk beslutsamhet som präglade arbetet.

Så begav det sig, att de positiva besluten blevo långt flera än jag föreställt mig. Alla de på förhand framlagda förslagen upptogos välvilligt. Dessutom gävo redogörelserna från fasta samsamarbetsorgan anledning till en hel rad av initiativ. Sådant hade man varit rädd för på åtminstone vissa regeringshåll. Det var också framför allt inför en del av dessa initiativ som jag kände mig betänksam; de medlemmar som ej deltagit i utskottsbehandlingen stodo ju ganska oorienterade inför dem.

Det kan, efter vad som sagts om läget, icke förvåna, att besluten — med ett undantag — alltigenom blevo enhälliga. I några fall var detta resultatet av en icke alldeles lätt jämkning mellan olika meningar; så t. ex. då rådet uttalade sig om det fortsatta ekonomiska samarbetet i Norden. I regel nåddes dock enigheten utan större svårigheter. Detta är naturligt, sådana frågorna denna gång voro beskaffade. Framdeles lär väl läget bli ett annat. Och det bör starkt understrykas, att rådet alldeles icke står och faller, allteftersom det kommer till enighet; naturligtvis är dock föga nått, om icke majoriteter i varje deltagande land förena sig.

Överblickar man nu rådets beslut är det uppenbart, att det icke blev fråga om några verkligt stora och betydelsefulla insatser. I övrigt kan man naturligen bedöma besluten på olika sätt. Jag

inskränker mig till att peka på dem som jag — oavsett om de voro av större eller mindre vikt — glatt mig åt. Jag är glad att rådet på allvar ställt sig bakom kravet på ökad likställighet för medborgare, som vistas i annat nordiskt land, med dettas egna medborgare, att det rest frågan om lättnader i post-, telegraf- och telefontrafiken, att det behjärtat frågan om forsknings-, undersöknings- och undervisningsinstitutioner m. m. för gemensamma behov, att det påyrkat en effektivisering av det arbete som bedrivits av nordiska kulturkommissionen, att danskarna förenade sig med svenskarna om den undersökning av frågan om Öresundsförbindelsen som den svenska riksdagen uttalade sig för i höstas, att rådet tog positiv ståndpunkt till de senaste förslagen från kommittén för friare samfärdsel i Norden. Av betydelse bör också det principuttalande kunna bliva, som gjordes om det ekonomiska samarbetet i Norden. — I huvudsak mynnade rådets ståndpunktstaganden ut i rekommendationer till regeringarna. Men i arbetet för åstadkommande av ökad likställighet inom Norden skall ett av rådet valt utskott medverka; principiellt avvisade rådet sålunda ej möjligheten att låta vissa utredningar verkställas av dess egna organ.

Rekommendationerna voro riktade till Danmarks, Islands, Norges och Sveriges regeringar. Men Finland var ej bortglömt. Det var en allmänt antagen förutsättning — som i åtskilliga fall kom till direkta uttryck — att Finlands medverkan skulle sökas vid den fortsatta handläggningen av de frågor som rådet rest.

Det är frestande att sammanfattningsvis säga, att det var goda resultat som rådet uppnådde. Men icke ett ögonblick får det glömmas, att rådets ståndpunktstaganden aldrig beteckna verkliga resultat. Jag upprepar det: rådet är endast ett arbetsredskap. Den avgörande frågan är vad som nu kommer att ske. Kan man om varje institution säga att dess betydelse får mätas efter de spår den faktiskt sätter i det levande livet, gäller det alldeles särskilt om ett organ, som formellt ej förmår mera än att uttala sin oförgripliga mening.

Man kan ställa anspråken högre eller lägre. I den svenska riksdagen är man icke ovan vid att avlåta skrivelser till regeringen med mycket svaga förhoppningar om resultat. För min del ställer jag för rådets del anspråken högre. Visserligen får rådet naturligtvis räkna med bakslag; det måste, som det sades vid ett tillfälle i Köpenhamn, stundom handla utan att ha »full» täckning. Men

man skulle önska att rådet alltigenom kunde verka med sådan tyngd, att dess framställningar regelmässigt leda till positiva resultat: att regeringarna acceptera dem och likaså folkrepresentationerna, i den mån de skola bäras fram till dem.

Man får nu se, hur det går. Naturligtvis komma på snart sagt varje punkt svårigheter att torna upp sig, ty en lång erfarenhet säger, att frågor om nordiskt samarbete i allmänhet icke äro lätta och okomplicerade; merendels är det många hänsyn som göra sig gällande, många cirklar som rubbas. Man får naturligtvis bereda sig på att det sägs att rådet i det eller det hänseendet icke haft fast grund under fötterna: förbisett väsentliga fakta, hängivit sig åt illusioner.

Huruvida rådets tankar läggas på hyllan eller omsättas i handling, kommer framför allt att bero på två omständigheter. För det första på den inre styrkan i rådsmedlemmarnas ståndpunkts-taganden — övertygelsens säkerhet och kraft — och villigheten att stå för dem. För det andra på styrkan av deras ställning: deras parlamentariska rotfäste, deras auktoritet och övertygande kraft inom riksdagarna och inför regeringarna. Jag stannar vid den fråga, som dessa antydningar rymma, utan att försöka närmare analysera de svårbedömda och intressanta konstitutionella problem, som hänföra sig till förhållandet mellan råd, regeringar och riksdagar.

Det måste emellertid, till sist, besinnas att rådets verkningskraft icke enbart beror av dess relationer till regeringar och riksdagar. Det är konstruerat som ett folkrepresentativt organ och är avsett att söka vinna något av det förhållande till folken, som utmärker själva folkrepresentationerna. En av dess väsentligaste uppgifter är att genom sina överläggningar och sitt arbete i övrigt, oavsett dettas resultat, levandegöra Nordens problem för Nordens folk. Varje riksdagsman, som tycker att riksdagen icke fångar pressens och allmänhetens intresse så som det representativa statsskicket förutsätter, har naturligtvis skäl att fråga sig, vilka möjligheter Nordiska rådet i detta hänseende kan ha. Sådan misströstan kunde hos en svensk riksdagsman icke skingras av Köpenhamnsmötet erfarenheter. Ett stort antal norska tidningsmän, som samlats kring rådet, sörjde för rikhaltig information till sin press om förhandlingarnas gång, om problemläget och ståndpunkterna i olika frågor. Men det fanns ingen motsvarighet till detta intresse i Sverige; endast ett par Stockholmstidningar hade sänt fasta representanter till Köpenhamn. Det som med hänsyn till rådets fram-

tid är angeläget är naturligtvis icke blott att institutionen såsom sådan präglas in i allmänhetens medvetande. Det som det gäller är att de frågor det behandlat fånga uppmärksamheten och intresset, att de komma med i det politiska stoff, som sysselsätter pressen och tränger in i folkens sinnen. Detta innebär ej blott en förhoppning, att rådets sessioner, med den dramatik de kunna erbjuda, komma till synes, utan också — och kanske framför allt — att frågorna följas i deras fortgång. Behöver jag här tillägga vad som är självklart: att det är en växelverkan mellan rådet och folken som måste eftersträvas? Det väsentliga är ej, att rådets insatser respektfullt redovisas. Det som är angeläget är att rådet å sin sida får impulser utifrån. Det behöver diskussion och kritik; rådet får väl egentligen en lika stark förankring i folkmedvetandet om det står strid om dess insatser — så som om en folkrepresentations — som om det vinner aktningsfull anslutning. Rådet behöver också utifrån få nya tankar och uppslag. Jag tror att det ute i våra folk finnes en starkare vilja till samarbete än man ofta föreställer sig; den borde i Nordiska rådet kunna få sin naturliga riktpunkt.
